

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Qvæstio VIII. An satis denunciari aliquem aut aliquam à pluribus, quod ipsam viderint in conuentu & congregatione sagarum, in ordine ad torturam absq[ue] eo, quod damna fecerit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

bene Farinac. *dist. quest. 37. num. 26. & 46.*

Doctores etiam cum agunt de proprijs & peculiaribus indicijs in crimine maleficij, aliquando vnum, aliquando plura ad torturam requisita recentent: non tamen addunt famam debere concurrere cum illis, vel illa præcedere: sed potius contrarium insinuant, aliquando namque docent famam seu diffamationem solam absque alijs adminiculis sufficere: aliquando alia indicia sola: vt videre licet apud Menochium *lib. 1. præsumpt. 89.* Binsfeld. & à me citatos *vbi supra.* Et ipse Carolus V. ponens indicia, quæ singula sufficient ad torturam, nullam diffamationis adijcit mentionem. *patet ex Ordinatione 29. & seq. vsque ad 32.* Nec obstat. *con. tit. 44. vbi additur expresse, & illa persona sit super hoc alias infamata.* Non inquam obstat. Nam conditio illa non ad omnia præcedentia indicia, sed ad proximum tantum spectat: iuxta limitationem illam eruditam Menochij, quod quando determinabilia sunt inæqualia seu diuersæ rationis, tunc quæ illis subiungitur ratio vel restrictio non ad omnia, sed ad id quod proximè præcedit referenda est, vt illud limitet ac determinet. *lib. 4. præsumptio. 89. num. 143.*

Nec obstat etiam c. inquisitioni de accusat. & inquisit. nam illud cap. vel procedit tantum de duobus vel pluribus extra iudicium denunciatis maleficijs. *Mart. Azpilquet a rubric. de Iudic. nu. 78.* vel si extendas ad denunciations in iudicio, intelligendum, cum alia indicia sufficientia desunt: tunc enim diffamatio saltem est necessaria: secus si adsint alia indicia proxima & vrgentia.

(:.)

QVÆSTIO VIII.

An satis denunciari aliquem aut aliquam à pluribus, quod ipsam viderint in conuentu & congregatione sagarum, in ordine ad torturam absq. eo, quod damna fecerit?

QVI tenent negatiuam nituntur varijs fundamentis. nam eorum quidam totum hoc chorearum & conuentuum negotium exhibent, vt delirium: & re vera nihil tale accidere contendunt, quos puto me satis copiose refutasse *l. 2. Disqu. Mag. q. 16. & plenius lib. 5. section. 16. post lit. TT. in solutione quinti arg. in editione tertia Moguntia apud Albinum in folio. & ostendisse vt plurimum non esse illusiones, & modos suggessisse Iudici, quib. discernat illusas à non illulis. Postea vidi quorundam DD. quoddam M. S. consilium, in quo conatur eleuare hoc genus indicij, sed argumentis, vt videbitis vix dignis refutatione: respondebo tamen hic, vt ipsimet videant, si hæc videbunt, fundamenti sui infirmitatem.*

Primò, quia testis minus apte extra sensum vel ex sensu rei depositæ deponens, probat. *l. qui testatur. §. 1. D. de his qua in test. delent. l. testium. C. eod. Blancus de indic. num. 49. & alij.* sed istæ, quæ denunciant se viderisse istas mulieres in choreis & comestationibus, non deponunt per sensum aptum, quia tunc illum non habebant. igitur nihil probant. *Resp. transeat maior, et si indiget interpretatione. Negatur minor.* Quam illi sic probant, vt earum verbis: Pro constanti namque habemus, quod hæc striges & lamæ in actu & raptu illo existentes, sensus suos cum operationibus naturalibus & veris non habeant. Quod pro constanti habetis boni viri, hoc communiter Iuri. & Theologi,

profal-

pro falso habent, fatentur aliquando ita contingere, sed rarius longè. *vide dicta à me locis præfatis.* Videte etiam quam constanter id probetis, quod habetis pro constanti. Id (aiunt) ex eo colligimus, quod congregationes istæ in locis siluestribus & palustribus fiant, ubi cibi & epulæ sordidæ, infames, ut plurimum berræ apponuntur, nullum alimentum, sed nocumentum, afferentes supellectilia, vasa argentea & alia denique omnia ibi existentia, vel non vera, sed solum apparentia; vel ea adeo subtili, & adeo fallaci materia fabricata, ut verè non consistant, & hinc ad simplicem Domini nostri Iesu Christi nominationem euanescant. [hæc probant multorum testimonijs, quod nihil necesse, quia non probant, quod illis probandum erat. Deinde addant pro minore argumenti: & tamen praxis demonstrat, quod de amœnissimis locis, suavisimis cibis, & rebus pretiosissimis deponant atque testentur. Quod est argumentum efficax & inevitabile deficientis, vel saltem deprauati, & minus apti sensus.]

Respond. Hos argumentantes valde allucinari, quoniam ab eo quod aliquando contingere Grilland. Remig. eo & alij asserimus, ipsi inferunt universalem id semper contingere. cur si nobis credi possunt de ijs, quos deceptos diximus; non credunt de reliquis, quos deceptos negamus? Cur putant, quia in loci ornatu deceptio est, sequi tali in loco non fuisse corporaliter? Quasi non possit dæmon illas & eo transferre, ut illic vere fuerint, & nihilominus amœnitatem hanc oculis, & cibos palatui, & similia obtrudere, more præstigatorum, an quia puto, me in præstigatoris ludo vidisse, quæ

A non vidi, sequitur me in ludo non fuisse? An non veram cladem gregibus dedit Ajax, quia Laertiadem & Atriadas cadere se opinabatur? Sed euanescunt audito nomine Iesu, præstigiæ ergo fuere, non tamen ideo; non illic fuere striges, quæ præstigijs ibi delusæ. deinde potuit, subito, quæ vera & solida erant, Diabolus oculis subtrahere, & sic euanuisse videantur. Sic ergo hoc argumentum sensus quoad quædam deficientis: & aliquando; quid inde subdunt rationem Physiologicâ. Totius corporis compago, & sensuum harmonia pro sui conseruatione mediocritatem quandam requirit: ideo in tantum motus violenti celebritate, ut est asportatio illa Diabolica, consistere non potest.]

C *Respond.* Mediocritatem hanc non consistere in inuisibili: sed habere suam latitudinem, in vno maiorem, quam in alio. Diabolum verò, qui vires singulorum optime, perspectas habet, ijs motus velocitatem sic attemperare, ut præter fatigationem detrimenti nihil sentiant. An minus videt, audit, gustat, sentit, qui veredarijs currit, & fatigatur, quam qui sensim pedibus ambulat? Addunt;

Præterea spectra, quæ nocturnis tenebris imaginationi perterritæ sese offerunt, quoties illa supposita nox sit, vsque adeo vim omnem corpoream lædunt, ut vel à deferente deciderent homines, vel terrore consternati perirent, vel in grauisimum aliquem affectum inciderent, quod experiuntur, qui leuioribus occasionibus persape ex solo terrore in grauisimos incidunt morbos. Quare si eo incolumes deferuntur, necesse est vi aliqua naturæ vires excedente suspendi animæ actionem in totum corpus, ita veluti

cadauera sensus ac mentis omnino expertia pro illo tempore sint: & hoc est, quod nouissime voluit Delrius dicta, quæst. 16. lib. 2. sub littera C. vers. posset dæmon, ibi horum enim vnctione obtupefacit sensum & miseris persuadet, &c.

Quæro cur non addunt, quid persuadeat, quod ego addidi, *persuadet vnguenti vim esse maximam?* an quia videri volebat me dicere, *persuadet illis quæ non sunt?* Certe miror medici voluisse quod tota illa q. 16. tam exactè refutauit, hocine est bona fide consulere? Dico iterum nihil aliud me ibi asseruisse, nihil voluisse, quam causam reddere, cur quod sine vngue dæmon possit, cum eo malit. Terror nasci solet ex re incognita, nam notis non terremur vehementius nec diutius. Sage sciunt quæ vident dæmones esse, & ipsorum fieri opera, quibus etiam committentur, facillimum est illi, imaginatione non læsa, sed delusa, sensu non sublato, sed aliquantulum alterato, eas deferre, cætera quæ addunt mera & inania verba sunt, nec à me, nec alijs admittenda.

Pergunt, Alia & 2. ratio huic valde proxima nos trahit, quod hæ personæ, vel vi venefici huius vnguenti, vel furore Diabolico ita diuina permittente manu, prorsus ebriæ & furiosæ dicantur. Abbas Tritheim. d. q. 6. col. 3. cuius verba cum propositæ rei apprimè feruliant, reserue placuit, *voluntatem habent (inquit) deprauatam, quæ eas conuertit in furorem, quo mentem præoccupante, mox dæmones se furentibus applicant & effectum eorum, quæ ipsa malefica petunt, Deo permittente Dæmones insanentibus præstant.* Simile voluit Picus dærorum prænot. cap. 5. in fin. li. 1. dum inquit, *Necromantici furunt, chromantici*

A *delirant, Magi insanunt.*] At iure probatum est quod dicta furiosi & ebrii non considerentur. *Speculat. de testament. §. 1. numero 8. Bartol. de testibus ver. furiosi. Albert. de testibus num. 32. Campeg. de testam. regul. 114.*

B *Respond.* Argumentum æquioco vitio laborare. Nam in minori, I. C. illi furiosas vocant propriè sumpto vocabulo, quorum imaginatio læsa. In maiori Tritheim. de voluntatis malicia loquitur, & furoris vocabulum sumit impropiè, sicuti cum iratos dicimus furere.

C Quod in Pici verbis clarius elucet; quis enim non videat sic dici furere Necromanticos, & insanire Magos, sicut dicuntur chiromantici delirare? quis vnquam vllorum istorum habuit pro vere furioso, quem catenis, non disputatione compescere solemus? Nōne illud, *voluntatem habent deprauatam*, satis indicat, de quo furore loquitur Tritheimius? Furor ille, quem Bart. & cæteri dicunt à testimonio arcere, non oritur à voluntatis deprauatione; sed ab imaginatione læsa natus, impedit sanam & liberam voluntatis functionem.

D Tertium argumentum adhuc leuius est: Consideramus (aiunt) quod hæ sagæ & maleficæ, à tempore & momento illo, quo liniuntur & vnguntur, vel saltem à dæmone asportantur, vsque ad tempus quo reuertuntur, naturam dæmonis assument, vt inter ipsas vel dæmonem nulla vel modica esset differentia, & quicquid ipsæ agunt, non ipsæ, sed dæmon operatur, quod probant verba Tritheimij modo relata, ibi; *illorum Dæmones se furentibus applicant*: quod etsi non eueniet per modum obsessionis, & quod dæmon sagam ingredietur, ibique tanquam

Domit

Dominus nauis operetur, euenit saltē,
 quod tamquam extrinsecus motæ, per
 immutationem phantasmatum pluri-
 ma inania & falsa ostendat, sensus ludi-
 ficet, decipiat atque fascinet.]

Duo his verbis inuoluuntur quo-
 rum vnum nihil commune habet cū
 altero, etsi quasi ratio alterius adiunga-
 tur. Prius est, *eas tempore strigiportij, na-
 turam demonum assumere, ita vt inter il-
 las & hos vel nihil vel modicum intersit.*
 Hoc cum sit falsissimum, pernego.
 Quæso si eques ab equo abripiatur, &
 illo in equo hærente; sed equū regere
 non valente, equus segetes, calcet &
 conterat: etsi vere calcatio equo sit
 adscribenda, tamen quis dicat equitem
 equi naturam assumere, &c. Nec ad
 rem facit quod hunc inuitum portat
 equus: nam nec striges semper sponte
 conscendunt scitium hircum. Vnde
 apparet, quæ ex Tritthemis secundo
 loco ponitur, non probare quod præ-
 celsit, sed tantum aliqua fieri ab ipso
 dæmone, quæ striges se putant facere.
 Quod non negamus, sed asserimus fal-
 sam esse illam assertionem generalem;
*quæ equi d' ipsa agunt, non ipsa sed demon o-
 peratur.* Quæ ab homine nullo pacto
 aut vix fieri queunt, illa dæmonis ope-
 rationi possunt adscribi: sed esse in cō-
 uentu, saltitare, se ingurgitare, blasphemare,
 &c. fiunt instigante dæmone, sed
 à strigibus patrantur. Et bene quod i-
 psimet hoc aduertentes sua cædunt vi-
 neta cum immediate subiungunt.

Est si quid vere & per sensum operetur,
 quod in quibusdam actibus negari
 posse non videtur, vt in saltibus, & cō-
 cubitu cum dæmone, iuramentis &
 obligationibus cum eodem inuendis,
 alijsque dæmoni vtilibus & proficuis,
 totum hoc ipsi, tanquam instigatori &
 Domino earum personarum iam factō,
 tribuendum videtur. iuxt. reg. l. & si

A amicus D. ad leg. Iul. de adulter. Abb. Tritthem. d. quæst. 5. vbi (inquit) Dæmonem vti voluntate furentis maleficæ, sicut artifex instrumento ad operandum. Remig. d. cap. 14. colum. 10. quæ dicuntur dæmonum ministerio & opera fieri.]

B Respond. Incauta Tritthemij verba videri hos allegantes in alterutrum præcipitasse. Vel enim voluerunt hoc sic tribui dæmoni, vt nō mereatur propter ea facta punitionē lamia: vel vt absolute propterea negemus eas id operatas. Vtrumque est intolerabile. Posteriorius quidem, quia licet ille sit Dominus imperans, & suator incitans, tamen in tripudio pedes moues & vult mouere lamia, atque ita de cæteris actibus. Nec seruū latronem à pœna latrocinij liberat iussio sui Domini. Idcirco & prius negandum. Deceptio suadentis, non impedit ne actio persuasi sit voluntaria. Putare autem quod Diabolus sic eorum voluntati dominetur, & liberi, esse arbitrij, seu libere velle desinant, Catholicæ fidei repugnat. Quapropter comparatio illa instrumētī fabrilis nec satis apta, nec satis propria est, artificis absolutum in terram dominium est, a deo vt cum ipse vult, serra idonea non possit non ferrare: dæmonis in voluntatem lamia potestas nulla, nisi instigandi; sed semper illa potest cum Dei gratia, abnuere ac dissentire. Et quia hoc potest; quando Dæmoni cooperatur rea pœna sit, hic temporaria, in altero sæculo aeternæ. Denique quid hæc omnia faciebant ad rhombum, nam etsi vera forent, non sequeretur sagas cōuentibus se interfuisse dicentes falsum deponere. Quod probandum erat, nec tamen hoc argumento vel sequentibus probatur. Sequitur enim.

Et hac sola ratione vel transmutationis, vel omnimodę similitudinis & operationis has dici existimamus lamias: quod est certi dæmonum generis nomen. *Torquema. d. Dialog. 3. fol. 4. in fin.* Vel strigias nuncupari nomen paludem infernalem significans. *Franc. Berna. Comens. de strigibus in princ.*

Vbi estis Etymologiarum studiosi? accurrite. *Lamia* dicuntur certi dæmones. esto, nam id ipsum alias probavi ex sacris litteris, & patribus, *Commentar. in Traged. Seneca, & in disquisit.* Ideo illa dicta lamia propter trium causarum vnam, prima est, *transmutationis*: Sed eas transmutari in Dæmonem, id vero verę fidei repugnat & sanctionibus, abstinentum ergo ab hac ratione. 2. est *omnimodę similitudinis*. Hęc ratio sic indefinite posita æque falsa est ac prior, debuerunt addere in malitia aut quid simile, & adhuc negaretur hi, *omnimodę. 3. & operatione*, hanc admitti posse censeo explicatam, instigatę & adiutę a dæmone.

Strigia, non vocatur, sed *Striges*, & *Striga*, a vulgo, nec illud a palude, *strigia*, ridiculum commentum rei tã serię inserendum, dicta ab obscena volucris, *strige*, cui nomen a strigendo, vt docui alias ex Sereno, Ouidio, festo; quibus hac in re potius credere debuerunt, cum & Simancas id clare posuerit, *Cathol. instit. cap. 32. num. 1.* quem ipsi laudant.

Denique rationibus his maiori huiusmodi, *Lamia sunt dæmones vel saltem Dæmoni similes*. Subiungunt hanc minorem; sed dæmonis testimonio nullo modo iudici credendum, ergo nec lamias, hęc enim argumentatio tota latet in his verbis, quę subiiciunt;

At impium esset nedum dicere, sed

A dubitare, an dicto dæmonis mediato vel immediato, absolute vel ad effectum inducendi aliquod indicium credatur, cum sit inimicus humanę naturę, author ac pater mendacij, ac demum iniustitia ipsa, quia nihil aliud esset, quam quod ministri iustitię super iniustitia se fundarent.

Respond. Quando creditur denunciationi sagarum; creditur, non dæmoni; sed ipsis mulieribus, quę vel inuito illo, vi tormentorum, aut spõte sua veritati testimonium, & iustitię adiutorium exhibent.

Argumentum horum consulentiũ tale est in summa. Dubia probatio non attenditur, sed requiritur quod perneceesse concludatur. *cap. in præsentia de probationibus*. Sed probatio perita a denunciatione lamiarum est plane dubia q. *Respondeo*, sufficere vt pro natura delicti verisimiliter concludatur, vt alias ostendi sup. quęst. 1. Et minor quoque falsa est, nec bene probatur duobus quibus probant. 1. est quia quod interfuerint conuentibus, non gignit nisi ex consequentia quadam præsumptionem fortilegij & aliorum criminum. aliquando enim interfuerint aliqui, nihil horum committentes. Secundum est, quia potest fieri quod vel ipsę deponentes delusa realiter ibi nõ adfuerint: vel denuntiarum absentium dæmon figuram ibi repræsenterent. Ad primum dico: nunc tantum quæri, an sufficiat denunciatio ista ad hoc, vt iudex verisimiliter putet interfuisse, & idcirco eo fine torqueat, vt fateantur de illa præsentia: interrogatio de cæteris criminibus consequens est, quia vix vquam fit, vt qui interfuit non sint criminibus. illis ordinarijs irretiti, & ideo est de hoc præsumptio vrgentissima. Ad 2. dico vtrumque illud raro fieri: & posse iudici probabi.

liter

liter constare v. deponēs fuerit delusa, necne, de repræsentatione quoque innocentis, rarissime eueniunt similia exempla. Vtrumque docui d. sect. 16. docuit etiam posterius istud Binsfeld. & alij.

Quintum argumentum est istud: Quinto nos mouet auctoritas aliquorum sic in specie tenentium, quod de dictis visis & gestis in conuentibus istis Diabolicis nulla prorsus habeatur ratio. Prieras de Strigimago. lib. 3. cap. vltim. punct. 16. in fin. Simancas Cathol. in lit. tit. 37. nume. 15. Bernard. Gomenf. in Lucerna inquit. tit. de strigibus. sub. numer. 13. versic. aduertat. Nouiss. Roman. de indicij. causarum ciuil. & criminal. cap. 82. nume. 10. & ita passim seruant tribunalia Italia. potiss. vero sanctiss. inquisitionis, prout ministrum vrbis, quam huius ciuitatis plene testantur.]

Respond. Authores allegatos non asserere quod de dictis, visis, gestis in conuentibus nulla prorsus habeatur ratio: sed tantum sæpe falli & deludi deponentes: eo quod ea putent dicta, visa, gesta in conuentibus, quæ reuera ab illis dicta, visa, gesta, non fuerunt. Refero me, vt dici solet, ad fidem libri. videbis (Lector) Simancam expresse docere aliquando nec falli, nec deludi, sed vera deponere; & quæ d. numer. 5. dixerat ex Ponzinibili & Alciati sententia, ea refellere numer. 6. & addere quod asserimus de vero & reali strigiportio. *id. tam certissimū testimonijs, & tam euidenti rerum experientia comprobatur & cognitum esse, vt sit plane studium tenacius hoc inficiari,* quod vero in secunda editione postea addidit, tantum ea causa addere, vt sciamus minus credendum illis, de facto alieno, quam de proprio deponentibus: item minus quando de nocturnis conuentibus accusant

A socios, quam quando eos accusant de criminibus clara luce & extra conuentus illos phanaticos patris: item minus fidei contra socios mereri, quando nihil aliud imputant quam comestrationes & choreas illas nocturnas, quam quando illas simul & alia facinora, puta infanticidia, menses grandinata, &c. Quæ vt vera fateor: ita non video, quid faciant ad vniuersale, illud aduersariorum dictum (*nullam prorsus habendam horum rationem*) adstruendum. Quamuis etiam Simancas in ea, sententia: fuisse illius ne solius dictum, communi sententiæ & praxi præponendum? Eadem plane mens est Cumani & Prieras: quorsum enim tot exempla conuentuum adferrent, & tam diligenter, quæ in illis sunt discuterent: nisi vellent ea iudicibus esse nota, & ab illis eorum, quam decet haberi rationem? Dico quam decet, quia ipsorum prudentiæ esse volebant considerare in casu occurrenti, quod vero similibus; delusam esse deponentem, necne; iudicare. Quare cum tam non bona fide scriptores istos allegarint, merito non credo quod de praxi Italiae & vrbis addunt. In vrbe & alijs locis Italiae Iudex fuit Ghirlandus, qui eorum rationem semper habuit: Sacri Palatii Magister fuit Spinæus: Itali Ananias & Picus & alij, & tamen omnes satis clare ostendunt vel maximam de his habendam rationem. Quod attinet ad Nouæ Roman. de test. quis vel ipse cum Alciato & Ponzinibio toties refutatis, vt tot Theologis, quorum constat hanc communem semper sententiam fuisse: tot Iureconsultis (*& fallitur Simancas putans contrariam esse communem. Vide decuratos à me d. questio. 16. & d. sect. 16.*) Tot philosophis & medicis, tot probatissimis historijs vnus obijciatur?

Quanto solidius, licet breuiter Pata-
uini DD. asserūt? Satis esse quoad effe-
ctū torturæ vt nominatores dicant illā
aut illas vidisse in conuentib. & cōuēti-
calis sagarum; nec oportere probare de
damnis alicui illatis. & citant Binsfeld.
*conf. mal. membr. 3. concl. 6. Dub. 2. &
med. sect. 16.* Idem asserunt DD. Fribur-
genfes, propter alia multa crimina que
solent præcedere conuentus, vt apo-
stasia, & blasphemia; & concomitari,
vt idololatria, Sodomia, &c. quæ enu-
merauit, *d. sect. 16. lit. 20.* & quæ nec mi-
nus, immo magis, Iudici punienda
sunt; quam damna agris, pecoribus, ho-
minibus data.

I Nimis enim audax ille consultor fu-
it, qui asseruit, se pro Theologico axio-
mate audere affirmare: Quod iudex se
cularis minus sollicitus esse debeat quā-
do inculpatio est de sagarum conuen-
tibus & choreis; quam quando est de
maleficijs venenarijs seu damnosis pro-
ximorum rebus aut corporibus. Nullus enim
Theologiæ peritorum hoc
axioma pro rato aut securo accipiat,
sed pro paradoxo & periculoso. Tum
quia ratio parū efficax est; qua id probat,
nempe quia ex conuentibus illis
& choreis respubl. directe damno non
afficiatur, tum quia nihil vrget confir-
matio, quod ideo sanctio Carolina in
solo illo maleficio noxio seu venenatio
regi pœnam præscripserit: inconuen-
tuum vero & ibi patris criminib. sa-
garum liberam iudici pœnam reliquit,
videlicet vt sciat hæc sibi minus cōsi-
deranda quoniam reipub. minus sint
perniciosa. Periculosa certe (vt dixi) o-
pinio, nec vera, semper enim iudici ma-
ioris faciendus est honor & iniuria Dei,
quam cuiusuis hominis: & magis læ-
ditur respub. atroci iniuria Deo, quā
hominibus illata. Quare de illa magis
sollicitus esse debet & eam acerbius pu-

A nire, diligentiusque committi ad extir-
pationem criminum, quæ directe læ-
dunt maiestatem diuinam, quam quæ
directe vergunt in hominum iniuriā
damnumue. Iudex etiam sæcularis in
iudicando non reipub. tantum, sed Dei
vices gerit. Sæcularibus quoque iudi-
cibus loquebatur Iolaphat Rex cum
diceret, *Videte, quid faciatis, non enim
hominum exercetis iudicium, sed Domi-
ni. 2. Paralip. 19. 6.* Non de homicidijs
tantum & veneficis, sed omni malefi-
cio ac crimine sagarum capiendum il-
lud; *Maleficos non patieris viuere, Exod.
22. 18.* vbi vocem Heb æam MET
ASSEPHAN. מֵטֶשֶׁפְּחָן non esse re-
stringendam ad veneficum alias con-
tra VVierum Domi. In conuentibus
dæmonem adorant, in iisdem nefan-
dissima quæque patrant, venena præ-
parant clades hominum pecorumque
calamitates frugum decernunt. Solius
idololatriæ quanta iudici sollicitudo
gerenda docet Deut. cap. 17. v. 8. vbi
expresse præcipitur: *Nec parcat es oculus
tuus, vt miserearis eius aut occultes eum,
sed statim interficies.* Non scio vbi de vl-
lo crimine, quod Reipublicæ directe
noceat, sic loquatur sacra scripturæ.
Nec finit prudentia simus solliciti de
riuilis auertendis, magis quam de
fonte exhauriendo. Fontes malorum
sunt isti conuentus, riulli; tantum illa
veneficia & datana data. Inanis ergo
ratio est illa directo damno.

E Tinniant aures horum consulto-
rum, expauescant corda iudicum il-
lis credulorum, ad illa iudici per pro-
phetam comminata Dei verbis: *Lo-
quens locutus sum, vt domus tua, & do-
mus patris tui ministraret in conspectu
meo vsque in sempiternum. Nunc autem di-
xit Dominus, Absit hoc à me: sed quicum-
que glorificauerit me, glorificabo eum.*

qui autem contempnum me, erunt ignobiles. *Eccē dies veniunt: & praesidium brachium, & brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua.*] 1. Reg. 2. 30. Cur iudici tam grauius minatus? an quod veneno vel ferro aliquos interemerat? an potius quia Deo illatam à filijs iniuriam satis vltus non erat? Scilicet minus Sacrilegæ sunt sagæ, quam filij Heli.

Sed obijcitur Carolina sanctio, & male obijcitur ex arg. 109. Multiplici enim solutione sine negotio remouetur. Potest dici cum Friburgensibus, in d. sanctio nomen, *Zauberey*, accipi in generaliore & latiore significatione, quatenus & Magiam & maleficium complectatur. Nam ex Germanicæ linguæ proprietate liquet & magos & maleficos, *Zauberer*, vocari. Ideo cum magi & malefici strictè sumptis vocabulis valde differant, ut docet *Binsf. in l. multi. C. C. de malef. & mathema. in prin.* & grauius sit delictum maleficorum, nihil mirandum si distinctas vtrique crimini pœnas Imp. præfixerit. Vel cū *Linsfeldio. in l. C. de malef. & mathemat. circa fin. concl. 2.* Imperatorem in hac constitutione non loqui de delicto Magiæ secundum totam eius latitudinem, qua comprehendit ut species diuinatorem, Amatoriam, & Maleficam seu veneficam, sed secundum vnam speciem, nempe tertiam, quatenus veneno grassantur; & hominibus inmentisque nocent. *l. l. C. de malef. & mathemat.* Constituire itaque, ut si veneno grassentur, & de facto hominem, iumentūve necassint, comburi debere: si vero effectus seu nocumentum hoc secutum non fuerit, tunc non ordinaria ignis extraordinaria pœna prudentis viri arbitrio puniendas. *l. sunt quadam D. de extraord. crim.* Vel denique ut olim respondit; illic Imp. non negare quin ma-

A | leficæ sicum dæmone fuerint fœderatæ, si in conuentibus consueta fecerint: morte plectendæ sint: sed sancire, si venenariæ sint, semper igne puniendas; si vero non sint venenariæ arbitrio iudicis puniendas, hoc est aliquando igne, aliquando alio supplicio. Nec enim (ut volunt aduersarij) idcirco venenarijs rogum intentat, quod alios minus noxios censeret reipubl. (contrarium iam docui) vel quod in istis detegendis minorem iudicis sollicitudinem exigeret (quod de tam pio & diuini honoris & fidei vsque adeo Zeloso principe non est credibile:) sed quoniam volebat cauere, ne iudices errarent existimantes in damnis per hoc crimen illatis, eodē arbitrando modo, quo de ceteris criminib. damnificantib. vel personarum occisurarum qualitate, pœnæ magnitudinem moderantur, vel etiam putarent tales noxios veneficos sicut cæteros homicidas decollandos: id inquam ne censerent, sed intelligerent quam atrox crimen sit veneno & ope dæmonis quē tollere, ideo huiusmodi reos omnes voluit vltimè incendio absumi. De ceteris criminibus à lamijs designari consuetis, id noluit exprimere, quia satis censuit iudicibus id persuasum, ipsi Germaniæ praxi, iam à Friderici & Maximiliani primi temporibus recepta, cui non est censendus voluisse tam clanculum, & obicure per consecutionem quandam detrahere.

QVÆSTIO IX.

E | Quando fit talis denunciatio, quod hæc vel illa persona interfuerit conuentibus sagarum, an requiratur specificatio temporis & loci, vel virum sufficiat generalis denunciatio plurium absq. huiusmodi circumstantiis ad inquisitionem & orturam?